

การเปรียบเทียบคำเรียกญาติพื้นฐานของภาษาในกลุ่มประเทศอาเซียน

A Comparison of Basic Kinship Terms among ASEAN Languages

อรรณสิทธิ์ บุญสวัสดิ์¹

Received 27 June 2020

Revised 15 July 2020

Published 1 September 2020

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบคำเรียกญาติพื้นฐานและระบบเครือญาติของภาษาในกลุ่มประเทศอาเซียนตั้งแต่รุ่นอายุที่อาวุโสระดับสูงขึ้นไป 3 รุ่นอายุ (รุ่นอายุ+3) ถึงรุ่นอายุที่อาวุโสระดับต่ำลงมา 3 รุ่นอายุ (รุ่นอายุ -3) และ 2) อธิบายความเชื่อมโยงระหว่างระบบเครือญาติกับวัฒนธรรมในสังคมของผู้ที่พูดภาษาในกลุ่มประเทศอาเซียน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ออกภาษาชาวไทย ลาว กัมพูชา เวียดนาม เมียนมา สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย และบรูไน และนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมายตามแนวคิดของ Nida (1979) และ Katz and Fodor (1963) ผลการวิจัยพบว่า ภาษาไทยมีคำเรียกญาติพื้นฐาน จำนวน 16 คำ ภาษาลาว 18 คำ ภาษาเขมร 14 คำ ภาษาเวียดนาม 16 คำ ภาษาพม่า 20 คำ ภาษาจีนกลาง 33 คำ ภาษาอินโดนีเซีย 16 คำ ภาษาตากาล็อก 15 คำ และภาษามาลาย 14 คำ สำหรับระบบเครือญาติพบว่า คำเรียกญาติพื้นฐานภาษาเขมร พม่า อินโดนีเซีย ตากาล็อก และมาเลย์ มีการจำแนกมิติความแตกต่าง 4 ประการ ได้แก่ รุ่นอายุ สายเลือด อายุ และเพศ คำเรียกญาติพื้นฐานภาษาไทย ลาว เวียดนาม มีการจำแนกมิติความแตกต่าง 5 ประการ ได้แก่ รุ่นอายุ สายเลือด อายุ เพศ และฝ่ายพ่อหรือแม่ ในขณะที่คำเรียกญาติพื้นฐานภาษาจีนกลาง มีการจำแนกมิติความแตกต่าง 6 ประการ ได้แก่ รุ่นอายุ สายเลือด อายุ เพศ ฝ่ายพ่อหรือแม่ และตระกูล

คำสำคัญ : คำเรียกญาติพื้นฐาน ระบบเครือญาติ องค์ประกอบทางความหมาย ภาษาอาเซียน มิติความแตกต่าง

¹ อาจารย์ประจำ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Abstract

This research aimed 1) to compare basic kinship terminologies and systems among ASEAN languages from the third generation above ego (G+3) to the third generation below ego (G-3), and 2) to explain the relationship between kinship systems and cultures of the speakers of ASEAN languages. The basic kinship terms were collected from native informants in Thailand, Laos, Cambodia, Vietnam, Myanmar, Singapore, Indonesia, the Philippines, Malaysia, and Brunei. All data were analyzed using the componential analysis approach proposed by Nida (1979) and Katz and Fodor (1963). The study found that there were 16 basic kinship terms in Thai, 18 in Lao, 14 in Khmer, 16 in Vietnamese, 20 in Burmese, 33 in Mandarin Chinese, 16 in Indonesian, 15 in Tagalog, and 14 in Malay. For the basic kinship system, it was found that Khmer, Burmese, Indonesian, Tagalog, and Malay kinship terms contained four dimensions of contrast: generation, lineality, age, and gender, whereas Thai, Lao, and Vietnamese kinship terms contained five dimensions of contrast: generation, lineality, age, gender, and parental side, and Chinese kinship terms contained six dimensions of contrast: generation, lineality, age, gender, parental side, and family.

Keywords : Basic Kinship Terms, Kinship System, Componential Analysis, ASEAN Languages, Dimension of Contrast

1. บทนำ

นับตั้งแต่ประเทศไทยเข้าร่วมเป็นสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community – AEC) ใน พ.ศ. 2558 ทำให้ประเทศไทยมีการเปิดเสรีทางการค้า การบริการ การลงทุน และแรงงานฝีมือ มีชาวต่างชาติจากประเทศต่าง ๆ ในแถบอาเซียนซึ่งประกอบด้วยประเทศลาว กัมพูชา เวียดนาม เมียนมา มาเลเซีย บรูไน สิงคโปร์ อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ เข้ามาทำงานในประเทศไทยมากขึ้น ถึงแม้ภาษาที่ได้รับเลือกให้เป็นภาษาใช้งาน (working language) ของอาเซียนจะเป็นภาษาอังกฤษ แต่ปัจจุบันจะเห็นว่าประชากรในกลุ่มประเทศอาเซียนก็สนใจศึกษาภาษาอาเซียนด้วยเช่นกัน (นิตยา กาญจนะวรรณ, 2556) การศึกษาข้อมูลทั้งทางด้านภาษาและวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ ถือเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดความเข้าใจระหว่างกันได้มากขึ้น เช่น การศึกษาประโยคที่ใช้ในการทักทายหรือกล่าวลา การศึกษาคำศัพท์พื้นฐานเพื่อใช้ในการสื่อสาร การศึกษาระบบเสียงและระบบคำที่มีความแตกต่างกันในแต่ละภาษา การศึกษาคำเรียกญาติ เป็นต้น

สำหรับการศึกษาคำเรียกญาติ แม้จะมีงานวิจัยที่รวบรวมคำเรียกญาติภาษาต่าง ๆ ในอาเซียนไว้บ้างแล้ว แต่งานส่วนใหญ่เป็นการแปลแบบตรงตัว (literal translation) ซึ่งในความเป็นจริง คำเรียกญาติในภาษา

หนึ่งไม่สามารถหาคำแปลมาเทียบเคียงแบบหนึ่งต่อหนึ่ง (one-to-one correspondence) ในอีกภาษาหนึ่งได้ครบทุกคำ เนื่องจากแต่ละภาษามีระบบคำเรียกญาติที่แตกต่างกัน เช่น คำว่า ‘ลุง’ ในภาษาไทย หมายถึง พี่ชายของพ่อหรือแม่ แต่คำว่า ‘tiyo’ ในภาษาตากาล็อก หมายถึง พี่ชายหรือน้องชายของพ่อเท่านั้น

การศึกษาคำเรียกญาติในภาษาต่าง ๆ พบว่างานส่วนใหญ่จะศึกษาเฉพาะภาษาใดภาษาหนึ่งหรือเปรียบเทียบเพียงสองภาษาเท่านั้น ไม่มีการนำหลาย ๆ ภาษาที่อยู่ในอาณาบริเวณเดียวกันมาเปรียบเทียบกันให้เห็นภาพรวม เช่น Jonsson (1999) ศึกษาคำเรียกญาติภาษา Samoan ซึ่งอยู่ในตระกูลภาษาออสโตรนีเซียน โดยศึกษาเฉพาะด้านโครงสร้างไวยากรณ์ Jonsson ให้เหตุผลว่างานวิจัยเกี่ยวกับคำเรียกญาติส่วนมากศึกษาในด้านความหมายและด้านมานุษยวิทยา ผลการศึกษาพบว่า คำเรียกญาติในภาษา Samoan จัดอยู่ในรูปแบบ Hawaiian ซึ่งใช้คำเรียกญาติแบบจัดกลุ่ม คำที่ใช้เรียกพี่น้องกับลูกพี่ลูกน้องไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ Jonsson ยังพบว่าในบางกรณี คำเรียกลูกชายและลูกสาวสามารถใช้เรียกหลานชายและหลานสาวได้ด้วย เช่นเดียวกับคำเรียกพ่อและแม่ที่สามารถใช้เรียกปู่ย่าตายายและลุงป้าได้เช่นกัน

งานวิจัยของ Prasithratsint ส่วนใหญ่จะศึกษาคำเรียกญาติภาษาตระกูลไท โดย Prasithratsint (1990) ศึกษาคำเรียกญาติภาษาไทยมาตรฐานในเชิงสังคมและวัฒนธรรม พบว่ามีการนำไปใช้เป็นคำสรรพนาม คำเรียกขาน และเป็นส่วนหนึ่งของคำประสม โดยคำเรียกญาติที่ใช้เป็นคำสรรพนามและคำเรียกขานเมื่อใช้พูดกับคนที่ไม่ใช่ญาติ จะเลือกใช้คำเรียกญาติทางฝ่ายแม่และคำเรียกญาติที่แสดงอาวุโสมากกว่า เช่น น้า ยาย เป็นต้น Prasithratsint (1996) ศึกษาเปรียบเทียบคำเรียกญาติภาษาไทยมาตรฐานกับภาษาจ้วงซึ่งอยู่ในตระกูลภาษาเดียวกัน พบว่าคำเรียกญาติในรุ่นอายุที่ต่ำกว่าผู้พูด (ego) ในภาษาจ้วงเป็นศัพท์ร่วมเชื้อสาย (cognate) กับภาษาไทย ส่วนคำเรียกญาติในรุ่นอายุที่สูงกว่าผู้พูดเป็นคำยืมจากภาษาจีน ส่วนการศึกษาโดยใช้ทฤษฎีองค์ประกอบทางความหมาย Prasithratsint (2001) ได้นำคำเรียกญาติภาษาไทยมาตรฐานมาวิเคราะห์อีกครั้ง ผลการวิเคราะห์พบว่ามียุคที่ใช้แยกความแตกต่างของคำเรียกญาติ 5 ประการคือ รุ่นอายุ เพศ การสืบเชื้อสายทางตรง/อ้อม อายุ และฝ่ายพ่อ/แม่ เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับงานของ Prapantasiri (1992) พบว่าระบบเครือญาติภาษาไทยมาตรฐานมีความคล้ายคลึงกับระบบเครือญาติภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่และลำพูน แต่แตกต่างจากถิ่นเชียงรายและลำปาง

สำหรับการศึกษาคำเรียกญาติในภาษาจีนกลาง พบว่ามีผู้ศึกษาจำนวนมาก แต่ส่วนใหญ่จะเป็นภาษาจีนกลางในประเทศจีน เช่น McCoy (1970) วิเคราะห์คำเรียกขานและคำที่ใช้เรียกแสดงความสัมพันธ์ทางเครือญาติกับตัวผู้พูดในวัฒนธรรมจีนในเชิงอรรถศาสตร์ Huang and Jia (2000) และ Qiu (2003) ศึกษาเปรียบเทียบคำเรียกญาติภาษาจีนกับภาษาอังกฤษโดยพิจารณาทั้งความสัมพันธ์ทางสายเลือดและการแต่งงาน Boonsawasd (2013) ศึกษาอิทธิพลของภาษาจีนกลางที่มีต่อคำเรียกญาติภาษาปู้ยี้ โดยนำคำเครือ

ญาติภาษาจีนกลางและภาษาปวยีมาเปรียบเทียบกัน ผลการศึกษาพบว่าภาษาปวยีมีระบบเครื่องหมายที่ซับซ้อนน้อยกว่าภาษาจีน และมีการยืมคำศัพท์จากภาษาจีนเพียง 3 คำเท่านั้น

ส่วนการศึกษาคำเรียกญาติในภาษาอื่น ๆ ในกลุ่มประเทศอาเซียนยังมีไม่มากนัก ส่วนใหญ่จะเป็นเชิงบรรยาย และเปรียบเทียบกับภาษาถิ่นเท่านั้น เช่น Bradley (1989) ศึกษาคำเรียกลุง ป้า น้า อา ในภาษาพม่าถิ่นต่าง ๆ พบว่าในแต่ละท้องถิ่นมีการใช้คำแตกต่างกันมาก และในบางถิ่นพบว่ามีการแปร (variation) อย่างมีนัยสำคัญ Löffler (1968) ศึกษาคำเรียกญาติภาษาพม่าในเชิงประวัติ พบว่ารูปแบบของคำเรียกญาติในภาษาพม่าดั้งเดิมเป็นแบบ Omaha ซึ่งเป็นลักษณะของภาษาตระกูลจีนทิเบต ต่อมาได้พัฒนามาเป็นแบบ Hawaiian ในปัจจุบัน

นอกจากนี้ การศึกษาคำเรียกญาติ ยังเป็นการศึกษาทางวัฒนธรรมอีกด้วย เนื่องจากคำเรียกญาติเป็นคำแสดงระบบความสัมพันธ์ทางครอบครัวที่มีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวัน ดังจะเห็นได้จากคำแรกที่มนุษย์ส่วนใหญ่พูดได้คือคำว่าพ่อหรือแม่ มนุษย์ทุกภาษาล้วนมีคำเรียกญาติเป็นเครื่องสะท้อนวัฒนธรรมและประเพณีในแต่ละสังคม เช่น ภาษาจีนกลางซึ่งมีระบบคำเรียกญาติที่ซับซ้อน Boonsawasd (2013) ระบุว่าระบบคำเรียกญาติในภาษาจีนกลางสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมของชาวจีนที่ให้ความสำคัญกับระบบอาวุโสและยึดถือตระกูลฝ่ายพ่อเป็นหลัก

ดังนั้น การศึกษาเปรียบเทียบคำเรียกญาติพื้นฐานของภาษาในกลุ่มประเทศอาเซียน โดยพิจารณาทั้งตัวคำศัพท์ และระบบเครื่องหมาย จะทำให้เราเห็นภาพรวมของระบบเครื่องหมายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ตลอดจนลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่สะท้อนผ่านคำเรียกญาติได้ชัดเจนขึ้น อันจะนำไปสู่ความรู้ความเข้าใจทางภาษาและวัฒนธรรมของประชาชนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตามจุดมุ่งหมายของประชาคมอาเซียนต่อไป โดยในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยเลือกศึกษาเฉพาะคำเรียกญาติตั้งแต่วัยอายุที่อาวุโสระดับสูงขึ้นไป 3 รุ่นอายุ (รุ่นอายุ+3) ถึงรุ่นอายุที่อาวุโสระดับต่ำลงมา 3 รุ่นอายุ (รุ่นอายุ -3) เท่านั้น เนื่องจากการศึกษานำร่อง (pilot study) ผู้วิจัยพบว่าหากเป็นรุ่นอายุที่สูงหรือต่ำกว่านี้ จะมีการแปรของคำศัพท์ค่อนข้างสูง โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จะให้คำตอบไม่ตรงกันหรือตอบว่าไม่รู้/ไม่แน่ใจเพราะเป็นรุ่นอายุที่ห่างจากตนเองมากเกินไปจึงไม่เคยใช้คำดังกล่าว แต่หากอยู่ในช่วงรุ่นอายุที่ผู้วิจัยกำหนดจะได้คำตอบที่ตรงกัน และสามารถนำคำศัพท์ในแต่ละรุ่นอายุมาเปรียบเทียบกันได้ครบทุกภาษา สอดคล้องกับลักษณะงานวิจัยที่เป็นการวิจัยเชิงเปรียบเทียบ

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบคำเรียกญาติพื้นฐานและระบบเครื่องหมายของภาษาในกลุ่มประเทศอาเซียนตั้งแต่วัยอายุที่อาวุโสระดับสูงขึ้นไป 3 รุ่นอายุ (รุ่นอายุ+3) ถึงรุ่นอายุที่อาวุโสระดับต่ำลงมา 3 รุ่นอายุ (รุ่นอายุ -3)

2. เพื่ออธิบายความเชื่อมโยงระหว่างระบบเครือญาติกับวัฒนธรรมในสังคมของผู้ที่พูดภาษาในกลุ่มประเทศอาเซียน

3. ขอบเขตการวิจัย

ศึกษาคำเรียกญาติพื้นฐานเฉพาะคำที่ใช้แสดงความสัมพันธ์ทางเครือญาติกับตัวผู้พูด (reference terms) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาษาไทย (ประเทศไทย) ภาษาอินโดนีเซีย (ประเทศอินโดนีเซีย) ภาษามาเลย์ (ประเทศมาเลเซีย, บรูไน) ภาษาตากาล็อก (ประเทศฟิลิปปินส์) ภาษาจีนกลาง (ประเทศสิงคโปร์) ภาษาเวียดนาม (ประเทศเวียดนาม) ภาษาพม่า (ประเทศเมียนมา) ภาษาลาว (ประเทศลาว) และภาษาเขมร (ประเทศกัมพูชา) โดยใช้ผู้บอกภาษา (Informant) ภาษาละ 2 คน

4. นิยามศัพท์เฉพาะ

ระบบเครือญาติ (kinship system) หมายถึง ระบบเครือข่ายความสัมพันธ์ของกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกัน โดยทางสายเลือด หรือการแต่งงาน การกำหนดบทบาทของสมาชิกในครอบครัว รวมถึงระบบของการจำแนกเครือญาติตามมิติต่างๆ เช่น อายุ (age) เพศ (gender) รุ่นอายุ (generation) ความเกี่ยวข้องทางฝ่ายพ่อแม่ (parental side) ฯลฯ

คำเรียกญาติ (kinship term) หมายถึง คำที่ใช้เรียกบุคคลที่มีความสัมพันธ์ทางเครือญาติ จำแนกได้เป็น 2 ประเภทคือคำเรียกญาติพื้นฐาน และคำเรียกญาติไม่พื้นฐาน

คำเรียกญาติพื้นฐาน (basic kinship term) หมายถึง คำที่ใช้เรียกบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกันทางสายโลหิต เช่น พ่อ แม่ ลุง ป้า น้า อา

คำเรียกญาติไม่พื้นฐาน (non-basic kinship term) หมายถึง คำที่ใช้เรียกบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกันทางการแต่งงาน เช่น สามี ภรรยา ลูกเขย พี่สะใภ้ น้องเขย แม่นาย

5. วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยมีดังนี้

การคัดเลือกผู้บอกภาษา

ผู้วิจัยคัดเลือกผู้บอกภาษาโดยพิจารณาจากคุณสมบัติต่อไปนี้ 1) ผู้บอกภาษาต้องใช้ภาษาไทย (สำหรับผู้บอกภาษาชาวไทย) ภาษาอินโดนีเซีย (สำหรับผู้บอกภาษาชาวอินโดนีเซีย) ภาษามาเลย์ (สำหรับผู้บอกภาษาชาวมาเลเซีย และบรูไน) ภาษาตากาล็อก (สำหรับผู้บอกภาษาชาวฟิลิปปินส์) ภาษาจีนกลาง (สำหรับผู้บอกภาษาชาวสิงคโปร์) ภาษาเวียดนาม (สำหรับผู้บอกภาษาชาวเวียดนาม) ภาษาพม่า (สำหรับผู้บอกภาษาชาวพม่า) ภาษาลาว (สำหรับผู้บอกภาษาชาวลาว) และภาษาเขมร (สำหรับผู้บอกภาษาชาว

กัมพูชา) เป็นภาษาแม่ เหตุที่ผู้วิจัยเลือกภาษาจีนกลางสำหรับผู้บอกภาษาชาวสิงคโปร์ เนื่องจากในประเทศสิงคโปร์มีสัดส่วนประชากรเชื้อชาติจีนมากที่สุดถึงร้อยละ 76 ส่วนเชื้อชาติมาเลย์ และอินเดีย มีเพียงร้อยละ 14 และ 8.3 ตามลำดับ (สำนักอาเซียน กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, 2551) 2) ผู้บอกภาษาต้องมีอายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป เพื่อจะได้รู้จักคำเรียกญาติในภาษาของตนเองได้เป็นอย่างดี 3) ผู้บอกภาษาต้องเกิดและเติบโตในประเทศเจ้าของภาษา เพื่อไม่ให้เกิดปัจจัยการแทรกแซงภาษา 4) ผู้บอกภาษาต้องมีใบบุคคลที่เป็นกำพร้าหรือไม่มีครอบครัว เพราะหากผู้บอกภาษาอยู่ตัวคนเดียวไม่มีญาติพี่น้อง ผู้บอกภาษาอาจจะรู้จักคำเรียกญาติไม่มากพอ สำหรับในด้านเพศ ผู้วิจัยไม่ได้นำมาพิจารณาเนื่องจากไม่มีผลต่อคำเรียกญาติพื้นฐาน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) รายการความหมายแสดงความสัมพันธ์ทางเครือญาติ จำนวน 48 ความหมาย ที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ จำแนกเป็น รุ่นอายุที่อาวุโสระดับสูงขึ้นไป 3 รุ่นอายุ (รุ่นอายุ +3) จำนวน 8 ความหมาย รุ่นอายุที่อาวุโสระดับสูงขึ้นไป 2 รุ่นอายุ (รุ่นอายุ +2) จำนวน 4 ความหมาย รุ่นอายุที่อาวุโสระดับสูงขึ้นไป 1 รุ่นอายุ (รุ่นอายุ +1) จำนวน 10 ความหมาย รุ่นตัวเอง (รุ่นอายุ 0) จำนวน 4 ความหมาย รุ่นอายุที่อาวุโสระดับต่ำลงมา 1 รุ่นอายุ (รุ่นอายุ -1) จำนวน 10 ความหมาย รุ่นอายุที่อาวุโสระดับต่ำลงมา 2 รุ่นอายุ (รุ่นอายุ -2) จำนวน 4 ความหมาย และรุ่นอายุที่อาวุโสระดับต่ำลงมา 3 รุ่นอายุ (รุ่นอายุ -3) จำนวน 8 ความหมาย

2) แผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ทางเครือญาติประกอบการสอบถามข้อมูล เรียงจากรุ่นอายุ +3 ถึงรุ่นอายุ -3

3) กรอบประโยค (sentence frame) “เขาเป็น.....ของฉัน” ให้ผู้บอกภาษาเติมรายการคำเรียกญาติลงไปเพื่อป้องกันความสับสนระหว่างคำที่ใช้แสดงความสัมพันธ์ทางเครือญาติกับตัวผู้พูด (reference terms) และคำเรียกขาน (address terms)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาโดยชี้สัญลักษณ์แทนตัวญาติในแผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ทางเครือญาติ และให้ผู้บอกภาษาระบุความสัมพันธ์ทางเครือญาติตามกรอบประโยคที่กำหนดให้ ในการชี้สัญลักษณ์ จะเริ่มชี้จากสัญลักษณ์แทนตัวญาติที่ใกล้ชิดกับรุ่นตัวเอง (รุ่นอายุ 0) มากที่สุดก่อน เพื่อไม่ให้ผู้บอกภาษาสับสน จากนั้นจึงบันทึกรายชื่อข้อมูลด้วยสัทอักษรสากล (international phonetic alphabet) หากผู้บอกภาษาทั้ง 2 คนในแต่ละภาษาให้ข้อมูลแตกต่างกัน ผู้วิจัยจะหาผู้บอกภาษาเพิ่มอีก 1 คนเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมาย (componential analysis) ตามแนวคิดของ Nida (1979) และ Katz and Fodor (1963) โดยเริ่มจากการวิเคราะห์ความหมายของคำเรียกญาติแต่ละคำ กำหนดหามิติความแตกต่าง (dimension of contrast) ของคำเรียกญาติทั้งหมด เช่น

สายเลือด เพศ ฝ่ายพ่อหรือแม่ และระบุงศ์ประกอบทางความหมายของคำเรียกญาติโดยใช้อรรถลักษณะ จากนั้นจึงนำเสนอคำเรียกญาติที่วิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมายแล้วในรูปตารางแสดงความหมายของคำเรียกญาติ ในการนำเสนอผลการวิจัย ผู้วิจัยยึดตามอรรถสัทธี บุญสวัสดิ์ และสมทรง บุรุษพัฒน์ (2561) โดยใช้อักษรย่อแทนรายการความหมายแสดงความสัมพันธ์ทางเครือญาติ เช่น Fa = พ่อ (father), Mo = แม่ (mother), Br (o) = พี่ชาย (older brother), Br (y) = น้องชาย (younger brother), Si (o) = พี่สาว (older sister), Si (y) = น้องสาว (younger sister), So = ลูกชาย (son), Da = ลูกสาว (daughter), Fa Mo = แม่ของพ่อ (father's mother), Fa Br (o) = พี่ชายของพ่อ (father's older brother) และใช้อักษรย่อแทนรุ่นอายุ เช่น รุ่นอายุ +3 = G+3, รุ่นอายุ 0 = G0

6. ผลการวิจัย

คำเรียกญาติพื้นฐานและระบบเครือญาติของภาษาในกลุ่มประเทศอาเซียน

ผลการวิจัยพบว่าภาษาไทยมีคำเรียกญาติพื้นฐาน จำนวน 16 คำ ภาษาลาว 18 คำ ภาษาเขมร 14 คำ ภาษาเวียดนาม 16 คำ ภาษาพม่า 20 คำ ภาษาจีนกลาง 33 คำ ภาษาอินโดนีเซีย 16 คำ ภาษาตากาล็อก 15 คำ และภาษามลายู 14 คำ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 รายการคำเรียกญาติภาษาในกลุ่มประเทศอาเซียน

ภาษา	คำเรียกญาติ
ภาษาไทย	t ^h ûət, pù:, yâ:, ta:, ya:y, p ^h ô:, mǎ:, luŋ, pâ:, ʔa:, ná:, p ^h î:, nó:ŋ, lû:k, lǎ:n, lě:n
ภาษาลาว	t ^h ûət, p ^h ô:.pù:, mǎ:.pâ:, p ^h ô:.t ^h âu, mǎ:.t ^h âu, p ^h ô:, mǎ:, luŋ, pâ:, ʔǎ:u, ʔa:, nâ:, ʔâ:i, ʔûoi, nõŋ, lû:k, lǎ:n, lě:n
ภาษาเขมร	tuat, ta:, yiəy, pa:, maʔ, om, pu:, mi:ŋ, bəŋ, pə.o:n, ko:n, k ^h muəy, cau, cau.tuat
ภาษาเวียดนาม	kù, oŋ, bà, bó, mề, bắk, cú, ko, kừu, zì, ɛŋ, cừ, ɛm, kòn, cáu, cáт
ภาษาพม่า	ə.bo, ə.bwa, ə.p ^h o, ə.p ^h wa, ə.p ^h e, ə.me, u.ci, ə.ci, u.le, dɔ.le, ə.ko, ə.maʔ, ɲi, ɲi.maʔ, ʈa, ʈə.mi, tu, tu.maʔ, mye, myiʔ
ภาษาจีนกลาง	zeng zu fu, zeng zu mu, wai zeng zu fu, wai zeng zu mu, zu fu, zu mu, wai zu fu, wai zu mu, fu qin, mu qin, bo fu, shu fu, gu mu, jiu fu, yi mu, ge ge, jie jie, di di, mei mei, er zi,

ภาษา	คำเรียกญาติ
	nü er, zhi zi, zhi nü, wai sheng, wai sheng nü, sun zi, sun nü, wai sun, wai sun nü, zeng sun zi, zeng sun nü, zeng wai sun, zeng wai sun nü
ภาษา อินโดนีเซีย	ka.kek bu.yut, ne.nek bu.yut, ka.kek, ne.nek, ba.pak, i.bu, pak.dhe, bu.dhe, pa.man, bi.bi, ka.kak, a.dik, a.nak, ke.po.na.kan, cu.cu, cu.cu bu.yut
ภาษาตา กาล็อก	lo.lo sa tu.hod, lo.la sa tu.hod, lo.lo, lo.la, a.ma, i.na, ti.yo, ti.ya, ku.ya, a.te, bun.so, a.nak, pa.man.kin, a.po, a.po sa tu.hod
ภาษามาลาย์	mo.yaŋ, da.tuk, ne.nek, ba.pak, e.mak, ba.pak sau.da.ra, e.mak sau.da.ra, a.baŋ, ka.kak, a.dik, a.nak, a.nak sau.da.ra, cu.cu, ci.cit

สำหรับระบบเครือญาติพบว่า คำเรียกญาติพื้นฐานภาษาเขมร พม่า อินโดนีเซีย ตากาล็อก และมาเลย์ มีการจำแนกมิติความแตกต่าง 4 ประการ ได้แก่ รุ่นอายุ สายเลือด อายุ และเพศ คำเรียกญาติพื้นฐานภาษาไทย ลาว เวียดนาม มีการจำแนกมิติความแตกต่าง 5 ประการ ได้แก่ รุ่นอายุ สายเลือด อายุ เพศ และฝ่ายพ่อหรือแม่ ในขณะที่คำเรียกญาติพื้นฐานภาษาจีนกลาง มีการจำแนกมิติความแตกต่าง 6 ประการ ได้แก่ รุ่นอายุ สายเลือด อายุ เพศ ฝ่ายพ่อหรือแม่ และตระกูล ดังแสดงในตารางที่ 2 - 4

ตารางที่ 2 ภาษาที่จำแนกมิติความแตกต่างของคำเรียกญาติพื้นฐาน 4 ประการ

ภาษาเขมร					ภาษาพม่า						
รุ่นอายุ	อายุ	สายเลือด				รุ่นอายุ	อายุ	สายเลือด			
		+สายตรง		-สายตรง				+สายตรง		-สายตรง	
		+ชาย	-ชาย	+ชาย	-ชาย			+ชาย	-ชาย	+ชาย	-ชาย
G+3		tuat				G+3		๑.bo	๑.bwa		
G+2		ta:	yiəy			G+2		๑.p ^h o	๑.p ^h wa		
G+1	+อายุ	pa:	ma?	om		G+1	+อายุ	๑.p ^h e	๑.me	u.ci	๑.ci
	-อายุ			pu:	mi:ŋ					u.le	do.le
G0	+อายุ	ตัวเอง		boŋ		G0	+อายุ	ตัวเอง		๑.ko	๑.ma?
	-อายุ			pə:ɔ:n						ni	ni.ma?
G-1		ko:n		k ^h muəy		G-1		θa	θa.mi	tu	tu.ma?
G-2		cau				G-2		mye			
G-3		cau.tuat				G-3		myi?			

ภาษาอินโดนีเซีย

รุ่นอายุ	อายุ	สายเลือด			
		+สายตรง		-สายตรง	
		+ชาย	-ชาย	+ชาย	-ชาย
G+3		ka.kek	ne.nek		
		bu.yut	bu.yut		
G+2		ka.kek	ne.nek		
G+1	+อายุ	ba.pak	i.bu	pak.dhe	bu.dhe
	-อายุ			pa.man	bi.bi
G0	+อายุ	ตัวเอง		ka.kak	
	-อายุ			a.dik	
G-1		a.nak		ke.po.na.kan	
G-2		cu.cu			
G-3		cu.cu bu.yut			

ภาษาตากาล็อก

รุ่นอายุ	อายุ	สายเลือด			
		+สายตรง		-สายตรง	
		+ชาย	-ชาย	+ชาย	-ชาย
G+3		lo.lo	lo.la		
		sa tu.hod	sa tu.hod		
G+2		lo.lo	lo.la		
G+1		a.ma	i.na	ti.yo	ti.ya
G0	+อายุ	ตัวเอง		ku.ya	a.te
	-อายุ			bun.so	
G-1		a.nak		pa.man.kin	
G-2		a.po			
G-3		a.po sa tu.hod			

ภาษามาลายู

รุ่นอายุ	อายุ	สายเลือด			
		+สายตรง		-สายตรง	
		+ชาย	-ชาย	+ชาย	-ชาย
G+3		mo.yaj			
G+2		da.tuk	ne.nek		
G+1		ba.pak	e.mak	ba.pak sau.da.ra	e.mak sau.da.ra
		ตัวเอง		a.baj	ka.kak
G0	+อายุ			ตัวเอง	
	-อายุ				
G-1		a.nak		a.nak sau.da.ra	
G-2		cu.cu			
G-3		ci.cit			

จากตารางที่ 2 จะเห็นว่าคำเรียกญาติพื้นฐานทั้ง 5 ภาษาไม่มีการจำแนกมิติความแตกต่างในด้านฝ่ายพ่อหรือแม่ ภาษาตากาล็อกและภาษามาลายูมีการจำแนกมิติความแตกต่างด้านอายุเฉพาะในรุ่นตัวเอง (รุ่นอายุ 0) เท่านั้น ภาษาเขมรจำแนกมิติความแตกต่างด้านเพศน้อยที่สุด โดยพบเฉพาะในรุ่นอายุ+2 และรุ่นอายุ+1 ในขณะที่ภาษาพม่าจำแนกมิติความแตกต่างด้านเพศมากที่สุดตั้งแต่รุ่นอายุ +3 ถึงรุ่นอายุ -1

ตารางที่ 3 ภาษาที่จำแนกมิติความแตกต่างของคำเรียกญาติพื้นฐาน 5 ประการ

ภาษาไทย

รุ่นอายุ	ฝ่ายพ่อ/แม่	อายุ	สายเลือด			
			+สายตรง		-สายตรง	
			+ชาย	-ชาย	+ชาย	-ชาย
G+3			t'ítat			
G+2	+ฝ่ายพ่อ		pù:	yá:		
	-ฝ่ายพ่อ		ta:	yay		
G+1	+ฝ่ายพ่อ	+อายุ	p'í:	mê:	luŋ	pá:
		-อายุ			a:	
	-ฝ่ายพ่อ	+อายุ			luŋ	pá:
		-อายุ			ná:	
G0	+อายุ	ตัวเอง		p'í:		
	-อายุ			n'í:ŋ		
G-1			lú:k		lă:n	
G-2			lă:m			
G-3			lě:n			

ภาษาลาว

รุ่นอายุ	ฝ่ายพ่อ/แม่	อายุ	สายเลือด			
			+สายตรง		-สายตรง	
			+ชาย	-ชาย	+ชาย	-ชาย
G+3			t'ítat			
G+2	+ฝ่ายพ่อ		p'í:	pù:	mê:	ná:
	-ฝ่ายพ่อ		p'í:	t'í'au	mê:	t'í'au
G+1	+ฝ่ายพ่อ	+อายุ	p'í:	mê:	luŋ	pá:
		-อายุ			lău	a:
	-ฝ่ายพ่อ	+อายุ			luŋ	pá:
		-อายุ			ná:	
G0	+อายุ	ตัวเอง		lăi	níoi	
	-อายุ			nóŋ		
G-1			lú:k		lă:m	
G-2			lă:m			
G-3			lě:n			

ภาษาเวียดนาม

รุ่นอายุ	ฝ่ายพ่อ/แม่	อายุ	สายเลือด			
			+สายตรง		-สายตรง	
			+ชาย	-ชาย	+ชาย	-ชาย
G+3			kù			
G+2			oŋ	bà		
G+1	+ฝ่ายพ่อ	+อายุ	bó	mê	bák	
		-อายุ			cú	ko
	-ฝ่ายพ่อ	+อายุ			bák	
		-อายุ			k'ũu	zì
G0	+อายุ	ตัวเอง		ɣn	cì	
	-อายุ			em		
G-1			kɔn		cáu	
G-2			cáu			
G-3			cát			

จากตารางที่ 3 สังเกตได้ว่าถึงแม้คำเรียกญาติพื้นฐานทั้ง 3 ภาษาจะมีการจำแนกมิติความแตกต่าง 5 ประการเท่ากัน แต่ระบบเครือญาติมีทั้งลักษณะที่คล้ายและแตกต่างกัน ในรุ่นอายุ +3 และรุ่นอายุ -1 ถึงรุ่นอายุ -3 ทั้ง 3 ภาษามีระบบคล้ายกัน คำที่ใช้เรียกญาติสายข้างในรุ่นอายุ -1 เป็นคำเดียวกับคำเรียกญาติในรุ่นอายุ -2 ส่วนที่แตกต่างกัน พบในรุ่นอายุ +2 ถึงรุ่นอายุ 0

ตารางที่ 4 ภาษาที่จำแนกมิติความแตกต่างของคำเรียกญาติพื้นฐาน 6 ประการ

ภาษาจีนกลาง

รุ่นอายุ	ฝ่าย พ่อ/แม่	อายุ	สายเลือด							
			+สายตรง				-สายตรง			
			+ตระกูล		-ตระกูล		+ตระกูล		-ตระกูล	
			+ชาย	-ชาย	+ชาย	-ชาย	+ชาย	-ชาย	+ชาย	-ชาย
G+3	+ฝ่ายพ่อ		zeng zu fu	zeng zu mu						
	-ฝ่ายพ่อ				wai zeng zu fu	wai zeng zu mu				
G+2	+ฝ่ายพ่อ		zu fu	zu mu						
	-ฝ่ายพ่อ				wai zu fu	wai zu mu				
G+1	+ฝ่ายพ่อ	+อายุ	fu qin	mu qin			bo fu	gu mu		
		-อายุ					shu fu			
	-ฝ่ายพ่อ	+อายุ					jiu fu	yi mu		
		-อายุ								
G0		+อายุ	ตัวเอง				ge ge	jie jie		
		-อายุ					di di	mei mei		
G-1			er zi	nü er			zhi zi	zhi nü	wai sheng	wai sheng nü
G-2			sun zi	sun nü	wai sun	wai sun nü				
G-3			zeng sun zi	zeng sun nü	zeng wai sun	zeng wai sun nü				

จากตารางที่ 4 จะเห็นว่าคำเรียกญาติภาษาจีนกลางจำแนกมิติความแตกต่างมากกว่าคำเรียกญาติภาษาอื่น ๆ ในอาเซียน โดยมีการจำแนกด้านตระกูลเพิ่มเข้ามา กล่าวคือคำเรียกญาติที่อยู่ในสายตระกูลเดียวกันกับนอกสายตระกูล (ต่างนามสกุล) จะแตกต่างกัน เช่น sun zi ‘ลูกชายของลูกชาย (So So)’ กับ wai sun ‘ลูกชายของลูกสาว (Da So)’ โดยคำว่า ‘wai’ 外 [wài] ในภาษาจีนมีความหมายว่า ‘นอก’ ซึ่งเมื่อปรากฏในคำเรียกญาติจะแสดงให้เห็นว่าผู้ที่ถูกเรียกเป็นคนนอกสายตระกูล

การเปรียบเทียบคำเรียกญาติพื้นฐานของภาษาในกลุ่มประเทศอาเซียน

ผู้วิจัยเปรียบเทียบคำเรียกญาติพื้นฐานในแต่ละรุ่นอายุ โดยเริ่มตั้งแต่วรุ่นอายุที่อาวุโสระดับสูงขึ้นไป 3 รุ่นอายุ (รุ่นอายุ+3) ถึงรุ่นอายุที่อาวุโสระดับต่ำลงมา 3 รุ่นอายุ (รุ่นอายุ -3) ดังนี้

1. รุ่นอายุที่อาวุโสระดับสูงขึ้นไป 3 รุ่นอายุ (รุ่นอายุ+3)

คำเรียกญาติภาษาไทย ลาว เขมร เวียดนาม และมาเลย์ไม่มีการจำแนกมิติความแตกต่างด้านสายเลือด อายุ เพศ ฝ่ายพ่อหรือแม่ และตระกูล ในขณะที่ภาษาพม่า อินโดนีเซีย และตากาล็อกมีการจำแนกด้านเพศ ส่วนภาษาจีนกลาง จำแนกด้านเพศและตระกูล ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 คำเรียกญาติพื้นฐานภาษาอาเซียนรุ่นอายุ +3

ความหมาย	ไทย	ลาว	เขมร	เวียดนาม	พม่า	จีนกลาง	อินโดนีเซีย	ตากาล็อก	มาเลย์
Fa Fa Fa, Fa Mo Fa	t ^h uat	t ^h uat	tuat	kù	a.bo	zeng zu fu	ka.kek bu.yut	lo.lo sa tu.hod	mo.yañ
Fa Fa Mo, Fa Mo Mo					a.bwa	zeng zu mu	ne.nek bu.yut	lo.la sa tu.hod	
Mo Fa Fa, Mo Mo Fa					a.bo	wai zeng zu fu	ka.kek bu.yut	lo.lo sa tu.hod	
Mo Fa Mo, Mo Mo Mo					a.bwa	wai zeng zu mu	ne.nek bu.yut	lo.la sa tu.hod	

2. รุ่นอายุที่อาวุโสระดับสูงขึ้นไป 2 รุ่นอายุ (รุ่นอายุ +2)

คำเรียกญาติภาษาไทยและภาษาลาวมีการจำแนกฝ่ายพ่อหรือแม่ และเพศ ในขณะที่ภาษาเขมร เวียดนาม พม่า อินโดนีเซีย ตากาล็อก และมาเลย์ จำแนกความแตกต่างเฉพาะด้านเพศเท่านั้น ส่วนภาษาจีนกลางจำแนกฝ่ายพ่อหรือแม่ เพศ และตระกูล ดังแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 คำเรียกญาติพื้นฐานภาษาอาเซียนรุ่นอายุ +2

ความหมาย	ไทย	ลาว	เขมร	เวียดนาม	พม่า	จีนกลาง	อินโดนีเซีย	ตากาล็อก	มาเลย์
Fa Fa	pù:	p ^h ô:pù:	ta:	oŋ	ə.p ^h o	zu fu	ka.kek	lolo	da.tuk
Mo Fa	ta:	p ^h ô:t ^h âu				wai zu fu			
Fa Mo	yâ:	mê:ŋâ:	yiəy	ba	ə.p ^h wa	zu mu	ne.nek	lola	ne.nek
Mo Mo	ya:y	mê:t ^h âu				wai zu mu			

จากตาราง คำว่า **ta:** และ **ya:y** ในภาษาไทยมีเสียงใกล้เคียงกับ **ta:** และ **yiəy** ในภาษาเขมร แต่ในด้านความหมายจะแตกต่างกัน กล่าวคือในภาษาไทย **ta:** หมายถึงพ่อของแม่ (Mo Fa) และ **ya:y** หมายถึงแม่ของแม่ (Mo Mo) ในขณะที่ภาษาเขมร **ta:** หมายถึงพ่อของแม่ (Mo Fa) และพ่อของพ่อ (Fa Fa) ส่วน **yiəy** จะหมายถึงแม่ของแม่ (Mo Mo) และแม่ของพ่อ (Fa Mo) สำหรับภาษาจีนกลาง wai zu fu ‘พ่อ

ของแม่ (Mo Fa)' และ wai zu mu 'แม่ของแม่ (Mo Mo)' เป็นการจำแนกตามสายตระกูล โดยถือว่าทั้ง 2 คนนี้เป็นคนนอกสายตระกูลเพราะเป็นญาติฝ่ายแม่

3. รุ่นอายุที่อาวุโสระดับสูงขึ้นไป 1 รุ่นอายุ (รุ่นอายุ +1)

ในญาติสายตรง ทุกภาษามีการจำแนกมิติความแตกต่างด้านเพศ ส่วนญาติสายข้าง มีเพียงภาษาไทย ลาว และเวียดนามที่จำแนกฝ่ายพ่อหรือแม่ ในขณะที่ภาษาอื่น ๆ จำแนกเฉพาะด้านอายุและเพศ ดังแสดงในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 คำเรียกญาติพื้นฐานภาษาอาเซียนรุ่นอายุ +1

ความหมาย	ไทย	ลาว	เขมร	เวียดนาม	พม่า	จีนกลาง	อินโดนีเซีย	ตากาล็อก	มาเลย์
Fa	p ^h ɔ̃ː	p ^h ɔ̃ː	paː	bó	ɔ.p ^h c	fu qin	ba.pak	a.ma	ba.pak
Mo	mɛ̃ː	mêː	maʔ	mê	ɔ.me	mu qin	i.bu	i.na	e.mak
Fa Br (o),	luŋ	luŋ	om	bák	u.ci	bo fu	pak.dhe	ti.yo	ba.pak sau.da.ra
Fa Br (y)	ʔaː	ʔǎːu	puː	cú	u.le	shu fu	pa.man		
Fa Si (o),	pâː	pâː	om	bák	a.ci	gu mu	bu.dhe	ti.ya	e.mak sau.da.ra
Fa Si (y)	ʔaː	ʔaː	miːŋ	ko	dɔ̃ːle		bi.bi		
Mo Br (o)	luŋ	luŋ	om	bák	u.ci	jiu fu	pak.dhe	ti.yo	ba.pak sau.da.ra
Mo Br (y)	náː	nâː	puː	kɔ̃ːu	u.le		pa.man		
Mo Si (o)	pâː	pâː	om	bák	a.ci	yi mu	bu.dhe	ti.ya	e.mak sau.da.ra
Mo Si (y)	náː	nâː	miːŋ	zì	dɔ̃ːle		bi.bi		

จากตาราง คำเรียกญาติสายข้างในภาษตากาล็อกและมาเลย์มีเพียง 2 คำ เนื่องจากจำแนกเฉพาะด้านเพศเท่านั้น ส่วนภาษาลาว เวียดนาม และจีนกลางมีจำนวนคำเรียกญาติสายข้างมากที่สุดจำนวน 5 คำ

4. รุ่นตัวเอง (รุ่นอายุ 0)

ในรุ่นตัวเอง สำหรับผู้ที่มีอายุมากกว่าตัวเอง มีเฉพาะคำเรียกญาติพื้นฐานภาษาไทย ภาษาเขมร และภาษาอินโดนีเซียที่ไม่มีการจำแนกมิติความแตกต่างด้านเพศ ส่วนผู้ที่มีอายุน้อยกว่าตัวเอง มีเพียงภาษาพม่าและจีนกลางที่จำแนกมิติความแตกต่างด้านเพศ ดังแสดงในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 คำเรียกญาติพื้นฐานภาษาอาเซียนรุ่นอายุ 0

ความหมาย	ไทย	ลาว	เขมร	เวียดนาม	พม่า	จีนกลาง	อินโดนีเซีย	ตากาล็อก	มาเลย์
Br (o)	p ^h i:	ʔâ:i	boŋ	ɛŋ	ɔ.ko	ge ge	ka.kak	ku.ya	a.baŋ
Si (o)		ʔn̄i:oi		c̄i	ɔ.maʔ	jie jie		a.te	ka.kak
Br (y)	nó:ŋ	nôŋ	pə.o:n	ɛm	ŋi	di di	a.dik	bun.so	a.dik
Si (y)					ŋi.maʔ	mei mei			

5. รุ่นอายุที่อาวุโสระดับต่ำลงมา 1 รุ่นอายุ (รุ่นอายุ -1)

ในรุ่นอายุ -1 คำที่ใช้เรียกลูกชายและลูกสาว มีเพียงภาษาพม่าและภาษาจีนกลางเท่านั้นที่จำแนกความแตกต่างด้านเพศ ส่วนคำที่ใช้เรียกลูกของพี่หรือน้อง ภาษาพม่าจำแนกมิติความแตกต่างด้านเพศ ในขณะที่ภาษาจีนกลางจำแนกทั้งด้านเพศและตระกูล ดังแสดงในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 คำเรียกญาติพื้นฐานภาษาอาเซียนรุ่นอายุ -1

ความหมาย	ไทย	ลาว	เขมร	เวียดนาม	พม่า	จีนกลาง	อินโดนีเซีย	ตากาล็อก	มาเลย์
So	l̄u:k	l̄u:k	ko:n	kɔn	θa	er zi	a.nak	a.nak	a.nak
Da					θə.mi	nü er			
Br (o) So	lǎ:n	lǎ:n	k ^h muəy	cáu	tu	zhi zi	ke.po.na.kan	pa.maŋ.kin	a.nak sau.da.ra
Br (y) So						wai sheng			
Si (o) So						zhi nü			
Si (y) So						wai sheng nü			
Br (o) Da					tu.maʔ	zhi nü			
Br (y) Da					wai sheng nü				
Si (o) Da									
Si (y) Da									

สำหรับภาษาจีนกลาง wai sheng ‘ลูกชายของพี่สาว (Si (o) So) / ลูกชายของน้องสาว (Si (y) So)’ และ wai sheng nü ‘ลูกสาวของพี่สาว (Si (o) Da) / ลูกสาวของน้องสาว (Si (y) Da)’ จัดเป็นคนนอกสายตระกูลเพราะพี่สาวและน้องสาวไปแต่งงานกับคนตระกูลอื่น

6. รุ่นอายุที่อาวุโสระดับต่ำลงมา 2 รุ่นอายุ (รุ่นอายุ -2)

มีเฉพาะคำเรียกญาติภาษาจีนกลางเท่านั้นที่จำแนกมิติความแตกต่างด้านเพศและตระกูล ดังแสดงในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 คำเรียกญาติพื้นฐานภาษาอาเซียนรุ่นอายุ -2

ความหมาย	ไทย	ลาว	เขมร	เวียดนาม	พม่า	จีนกลาง	อินโดนีเซีย	ตากาล็อก	มาเลย์
So So	lǎ:n	lǎ:n	cau	cáu	mye	sun zi	cu.cu	a.po	cu.cu
So Da						sun nü			
Da So						wai sun			
Da Da						wai sun nü			

จากตาราง คำว่า wai sun ‘ลูกชายของลูกสาว (Da So) และ wai sun nü ‘ลูกสาวของลูกสาว (Da Da)’ จัดเป็นคนนอกสายตระกูลเพราะลูกสาวไปแต่งงานกับคนตระกูลอื่น

7. รุ่นอายุที่อาวุโสระดับต่ำลงมา 3 รุ่นอายุ (รุ่นอายุ -3)

มีเฉพาะคำเรียกญาติภาษาจีนกลางเท่านั้นที่จำแนกมิติความแตกต่างด้านเพศและตระกูล ดังแสดงในตารางที่ 11

ตารางที่ 11 คำเรียกญาติพื้นฐานภาษาอาเซียนรุ่นอายุ -3

ความหมาย	ไทย	ลาว	เขมร	เวียดนาม	พม่า	จีนกลาง	อินโดนีเซีย	ตากาล็อก	มาเลย์
So So So	lě:n	lě:n	cau. tuat	cát	myi?	zeng sun zi	cu.cu bu.yut	a.po sa tu.hod	ci.cit
So So Da						zeng sun nü			
So Da So						zeng wai sun			
Da So So									
Da Da So									
So Da Da						zeng wai			
Da So Da									

ความหมาย	ไทย	ลาว	เขมร	เวียดนาม	พม่า	จีนกลาง	อินโดนีเซีย	ตากาล็อก	มาเลย์
Da Da Da						sun nü			

จากตาราง คำว่า zeng wai sun ‘ลูกชายของลูกสาวของลูกชาย (So Da So) / ลูกชายของลูกชายของลูกสาว (Da So So) / ลูกชายของลูกสาวของลูกสาว (Da Da So) และ zeng wai sun nü ‘ลูกสาวของลูกสาวของลูกชาย (So Da Da) / ลูกสาวของลูกชายของลูกสาว (Da So Da) / ลูกสาวของลูกสาวของลูกสาว (Da Da Da) จัดเป็นคนนอกสายตระกูล

สำหรับคำศัพท์ที่ไม่มีการจำแนกเพศในรุ่นอายุต่าง ๆ ในบางภาษาสามารถระบุเพศได้โดยการเติมคำที่มีความหมายว่าเพศหญิงหรือเพศชายในตำแหน่งท้ายคำ ดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 คำแสดงเพศชายและเพศหญิง

ภาษา	ผู้ชาย	ผู้หญิง
ไทย	chai	sǎ:u
ลาว	sai	sǎ:u
เขมร	proh	srøy
เวียดนาม	tʃai	gá:i
อินโดนีเซีย	la.ki.la.ki	pə.rəm.puən
ตากาล็อก	la.la.ki	baba.e
มาเลย์	la.la.ki	pə.rəm.puən

เช่น คำว่า lû:k sǎ:u ‘ลูกสาว’ ในภาษาไทย ในภาษาลาว เขมร เวียดนาม อินโดนีเซีย ตากาล็อก และมาเลย์ จะพูดว่า lû:k sǎ:u, ko:n srøy, kən gá:i, a.nak pərəmpuən, a.nak na baba.e, a.nak pərəmpuən ตามลำดับ

7. สรุปและอภิปรายผล

ผลการศึกษเปรียบเทียบคำเรียกญาติพื้นฐานและระบบเครือญาติของภาษาในกลุ่มประเทศอาเซียน ตั้งแต่รุ่นอายุที่อาวุโสระดับสูงขึ้นไป 3 รุ่นอายุ (รุ่นอายุ+3) ถึงรุ่นอายุที่อาวุโสระดับต่ำลงมา 3 รุ่นอายุ (รุ่นอายุ - 3) พบว่าภาษาจีนกลางมีจำนวนคำเรียกญาติมากที่สุดถึง 33 คำ รองลงมาคือภาษาพม่ามีจำนวน 20 คำ ภาษาลาว 18 คำ ภาษาไทย ภาษาเวียดนาม และภาษาอินโดนีเซีย 16 คำ ภาษาตากาล็อก 15 คำ และภาษาเขมรและภาษามาเลย์ มีจำนวน 14 คำ สำหรับระบบเครือญาติ จากการเปรียบเทียบในจำนวน 9 ภาษา พบว่า

ไม่มีภาษาใดที่มีระบบเหมือนกัน 100% แต่มีความใกล้เคียงกันในบางรุ่นอายุ โดยเฉพาะรุ่นอายุ -1 ถึงรุ่นอายุ -3 ซึ่งผู้วิจัยคิดว่าเป็นเรื่องสากลลักษณะภาษา (language universal) ที่ภาษาส่วนใหญ่จะไม่มี ความซับซ้อนในการใช้คำเรียกญาติในรุ่นอายุ -1 ถึงรุ่นอายุ -3

ในการจำแนกมิตติความแตกต่าง พบว่าคำเรียกญาติพื้นฐานภาษาเขมร พม่า อินโดนีเซีย ตากาล็อก และมาเลย์ มีการจำแนกมิตติความแตกต่าง 4 ประการ ได้แก่ รุ่นอายุ สายเลือด อายุ และเพศ คำเรียกญาติพื้นฐานภาษาไทย ลาว เวียดนาม มีการจำแนกมิตติความแตกต่าง 5 ประการ ได้แก่ รุ่นอายุ สายเลือด อายุ เพศ และฝ่ายพ่อหรือแม่ ในขณะที่คำเรียกญาติพื้นฐานภาษาจีนกลาง มีการจำแนกมิตติความแตกต่าง 6 ประการ ได้แก่ รุ่นอายุ สายเลือด อายุ เพศ ฝ่ายพ่อหรือแม่ และตระกูล

หากพิจารณาที่ตัวคำศัพท์จะพบว่าบางภาษามีคำเรียกญาติที่ใกล้เคียงกัน เช่น ภาษาไทยกับภาษาลาว ภาษามาเลย์ ตากาล็อก และอินโดนีเซีย ทั้งนี้ น่าจะเนื่องมาจากภาษาเหล่านี้ อยู่ในตระกูลภาษาเดียวกัน ดังแสดงในตารางที่ 13

ตารางที่ 13 การจัดตระกูลภาษาของภาษาในกลุ่มประเทศอาเซียน

ตระกูลภาษา	ภาษาในกลุ่มประเทศอาเซียน
ไท-กะได	ภาษาไทย, ภาษาลาว
ออสโตรเอเชียติก	ภาษาเวียดนาม, ภาษาเขมร
จีน-ทิเบต	ภาษาจีนกลาง, ภาษาพม่า
ออสโตรนีเซียน	ภาษาอินโดนีเซีย, ภาษามาเลย์, ภาษาตากาล็อก

จากตาราง จะเห็นว่าภาษาไทยและภาษาลาวจัดอยู่ในตระกูลภาษาไท-กะได ส่วนภาษามาเลย์ ตากาล็อก และอินโดนีเซียอยู่ในตระกูลภาษาออสโตรนีเซียน ดังนั้นเสียงและคำศัพท์ที่พบในคำเรียกญาติพื้นฐานของภาษาเหล่านี้จึงมีความใกล้เคียงกันมาก

สำหรับในด้านวัฒนธรรม กลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนสามารถจำแนกได้เป็น 3 กลุ่มวัฒนธรรมหลักตามลักษณะที่ตั้งซึ่งสะท้อนวิถีชีวิตวัฒนธรรมที่สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม ดังนี้ (สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม, 2563)

1) กลุ่มวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง (ไทย-ลาว-เขมร-พม่า-เวียดนาม) ในกลุ่มนี้ ประเทศไทย ลาว และกัมพูชา มีรากวัฒนธรรมเดียวกัน จึงมีความพึงของวัฒนธรรมมากกว่าประเทศพม่าและเวียดนามซึ่งได้รับอิทธิพลจากประเทศจีน

2) กลุ่มวัฒนธรรมมาเลเซีย-อินโดนีเซีย-บรูไน ดารุสซาลาม-สิงคโปร์ ประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศ มาเลเซีย อินโดนีเซีย และบรูไน ดารุสซาลาม นับถือศาสนาอิสลาม มีวัฒนธรรมประเพณี ศิลปะ การแสดง คล้ายคลึงกัน ในขณะที่ประเทศสิงคโปร์เป็นสังคมผสมผสานระหว่างจีน-มาเลย์-อินเดีย ดังนั้น จึงมีความ หลากหลายของวัฒนธรรมมากกว่าทั้งทางด้านอาหาร การแต่งกาย ตลอดจนการเช่นไหว้วิญญูณบรรพบุรุษ และความเชื่อในเรื่องเทพเจ้าที่แตกต่างกันไป

3) กลุ่มวัฒนธรรมฟิลิปปินส์ แม้ว่าภูมิประเทศของอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์จะมีความคล้ายคลึงกัน แต่วัฒนธรรมของฟิลิปปินส์เป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่ผสมผสานระหว่างตะวันตกและตะวันออก โดยได้รับ อิทธิพลจากประเทศสเปน ซึ่งเป็นเจ้าอาณานิคมมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน ขณะเดียวกันก็มีการผสมผสาน วัฒนธรรมพื้นเมืองเข้าไปด้วย

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาเฉพาะวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นผ่านคำเรียกญาติ พบว่าภาษาในกลุ่ม ประเทศสมาชิกอาเซียนมีการเน้นระบบอาวุโสเป็นลักษณะร่วมทางวัฒนธรรม โดยสังเกตได้จากในรุ่นอายุ เดียวกัน ทุกภาษามีการจำแนกมิติความแตกต่างด้านอายุ เช่น รุ่นอายุ 0 ทุกภาษามีคำที่ใช้เรียกพี่และน้อง ต่างกันชัดเจน หรือในรุ่นอายุ +1 ทุกภาษายกเว้นภาษาตากาล็อกและมาเลย์ มีการจำแนกด้านอายุเช่นกัน ลักษณะดังกล่าวตรงข้ามกับวัฒนธรรมตะวันตกที่การสอบถามอายุถือเป็นเรื่องไม่สุภาพ เพราะคนตะวันตก มองว่าการสอบถามอายุไม่ใช่เรื่องจำเป็น โดยสังเกตได้จากรุ่นอายุเดียวกันไม่มีคำเรียกญาติที่แยกความ แตกต่างทางอายุ เช่น รุ่นอายุ 0 ในภาษาอังกฤษมีคำว่า brother 'Br (o), Br (y)' ที่หมายถึงพี่ชายหรือน้องชาย ก็ได้ รุ่นอายุ +1 ในภาษาอังกฤษมีคำว่า uncle 'Fa Br (o), Fa Br (y)' ที่หมายถึงพี่ชายของพ่อหรือน้องชายของ พ่อก็ได้ (อรรถสิทธิ์ บุญสวัสดิ์ และสมทรง บุรุษพัฒน์, 2560)

นอกจากระบบอาวุโสแล้ว สังเกตได้ว่าทุกภาษา ยกเว้นภาษาไทย ลาว เวียดนาม และจีนกลาง ไม่มีการจำแนกมิติความแตกต่างฝ่ายพ่อหรือแม่ สะท้อนให้เห็นว่าผู้ที่พูดภาษาเหล่านี้ให้ความสำคัญกับบิดาและ ความสำคัญกับญาติฝ่ายพ่อและฝ่ายแม่เท่า ๆ กัน ต่างจากภาษาจีนกลางที่จำแนกฝ่ายพ่อและแม่ชัดเจน โดย ญาติที่อยู่ฝ่ายแม่จะถือเป็นคนนอกตระกูล

สำหรับการจำแนกมิติความแตกต่างด้านเพศ พบว่าภาษาพม่าและภาษาจีนกลางมีการแบ่งแยกเพศ อย่างชัดเจนในเกือบทุกรุ่นอายุ สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมความไม่เท่าเทียมทางเพศของชาวพม่าและชาวจีน สอดคล้องกับรายงานจากสำนักข่าวเดอะการ์เดียน (ประชาไท, 2558) ที่ระบุว่าประเทศพม่ามีประเด็นเรื่อง ความไม่เท่าเทียมกันทางเพศหลายประเด็นที่มีการพูดถึงในหมู่นักสิทธิมนุษยชน และมีการลิดรอนสิทธิขั้น พื้นฐานของผู้หญิงตราไว้ในกฎหมายพม่าด้วย

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- นิตยา กาญจนะวรรณ. (2556). ภาษาไทยภาษาอาเซียน. *ภาษาและหนังสือ* (ฉบับภาษาอาเซียน). 44 (44): 26.
- ประชาไท. (2558). *สถานการณ์สิทธิสตรีในพม่าที่ย่ำแย่ ทั้งวัฒนธรรมบีบคั้นและกลุ่มชาวพุทธหัวรุนแรง*.
ค้นจาก <https://prachatai.com/journal/2015/11/62295>
- สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม. (2563). *ความหลากหลายทางวัฒนธรรมของอาเซียน (ASEAN Cultural Diversity)*. ค้นจาก http://www.asean thai.net/sub_convert.php?nid=385
- สำนักอาเซียน กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. (2551). *ข้อมูลพื้นฐานสาธารณรัฐสิงคโปร์*.
ค้นจาก http://www.education.dusit.ac.th/ASIAN/info/Singapore_Info.pdf
- อรรถสิทธิ์ บุญสวัสดิ์ และสมทรง บุรุษพัฒน์. (2560). การแปรของคำเรียกญาติและระบบคำเรียกญาติภาษาตระกูลไทในประเทศลาว. *วารสาร MFU Connexion: Journal of Humanities and Social Sciences*. 6(1).
- อรรถสิทธิ์ บุญสวัสดิ์ และสมทรง บุรุษพัฒน์. (2561). การแปรของคำเรียกญาติพื้นฐานภาษาไทยดำในประเทศไทย ลาว และเวียดนาม. *วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์*. 35 (1).

ภาษาอังกฤษ

- Boonsawasd, A. (2013). Chinese influence on Bouyei basic kinship terms. *Dialectologia*, 6(11), 67-84.
- Bradley, D. (1989). Uncles and aunts: Burmese kinship and gender. *South-east Asian Linguistics: Essays in Honour of Eugénie J.A. Henderson*, 147-162.
- Huang, S., & Jia, W. (2000). The cultural connotations and communicative functions of Chinese kinship terms. *American Communication Journal*, 3(3), 32-47.
- Jonsson, N. (1999). *Some grammatical properties of Samoan kin terms*. (Master Thesis). Stockholm University, Stockholm.
- Katz, J.J., & Fodor, J.A. (1963). The structure of semantic theory. *Language*, 39, 170-210.
- Löffler, L.G. (1968). *A diachronic view of Burmese kinship terminologies*. Retrieved from http://www.supras.biz/hosting/loeffler/pdf/loeffler_lg_060_diachronic.pdf
- McCoy, J. (1970). Chinese kin terms of reference and address. *Family and Kinship in Chinese Society*, 209-226.

- Nida, E. A. (1979). *Componential analysis of meaning: An introduction to semantic structures*. New York: Mouton Publisher.
- Prapantasiri, V. (1992). *Kinship terms in Kham Muang: An ethnosemantic analysis*. (Master Thesis). Chulalongkorn University, Bangkok.
- Prasithrathsint, A. (1990). Certain significant socio-cultural characteristics as evidenced in the use of kinship terms in Thai. *Journal of Thai Language and Literature*, 7(1), 61-79.
- Prasithrathsint, A. (1996). A comparative study of the Thai and Zhuang kinship systems. *Collection of Papers on the Relationship between the Zhuang and the Thai*. 12-32.
- Prasithrathsint, A. (2001). A componential analysis of kinship terms in Thai. *Essays in Tai Linguistics*, 261-276.
- Qiu, Y. (2003). A comparative study of cultural differences between Chinese and English kin-term system. *Journal of Sichuan International Studies University*, 19(3), 28-43.